

תוצאות הביקורת מורות את הדרך

כלכלת משק החלב ללא נתונים של ביקורת התנובה משולה לנהיגת מכונית בלילה אפל ללא פנסים. אינך יודע לאן פניך מועדות ואף אינך מסוגל לדעת מהם המקומות בהם עברת...

המטרה העומדת לפניהם היא להגיע לייצור מאכסימלי מן המספוא הגס. את כמות המזונות המרוכזים שעליהם להגיש לפרה הם מחשבים על סמך כמות החלב המיוצרת מעל לזו שהיא יכולה לייצר על המספוא הגס לבד. לשם כך מובן שיש צורך בידיעות מדויקות למדי בדבר גובה תנובתה של פרה זו או אחרת.

ללא נתונים על תנובת הפרות אי אפשר לערוך סלקציה מתוכננת בעדר ואין כל אפשרות לתכנן את השבחת העדר. פסילת הפרות שההר צאות עליהן גדולות מההכנסות שהן מביאות, אינה כה פשוטה כפי שהיא נראית לעיתים. ישנן הרבה בחינות שיש לקחתן בחשבון. נראה כי הגורם הראשון שיש לקחתו בחשבון למטרות סלקציה הינו כושר ההנבה. כדי שהחזקתה של פרה תהיה כדאית צריכה ההכנסה מחלבה לעלות כמעט פי שניים על ההוצאה למזונותיה. הסיבה לכך היא שהוצאות ההזנה מהוות בדרך כלל, 50—60 אחוז מכלל הוצאות הייצור.

מרבית הבוקרים נוהגים לקבוע לעצמם רמת תנובה מסוימת שכל פרה צריכה לעלות עליה כדי שתהיה זכאית להישאר בעדר. רמה זו שונה בהתאם לתנאי המהירים השונים בהם מנוהלים משקי החלב. ישנם בוקרים הקובעים כי מבכירה מוכרחה להניב 135—160 קילו שומן בשנה ופרה מבוגרת צריכה להניב 160—180 קילו שומן בשנה כדי שהחזקתן תהיה כדאית. בהמות שתנובתן נופלת מן הערכים הנקובים לעיל נפסלות מתוך העדר. ניתן לומר כי בממוצע עולה תנובתה של פרה מבוגרת ב־25—30 אחוז על זו שהניבה אותה הפרה לאחר המלטתה הראשונה. קנה מידה גס להערכת תנובתה השנתית של פרה ניתן על ידי שמניחים כי בדרך כלל תנובת החודש הראשון מהווה כשמינית התנובה השנתית ותנובת ארבעת החודשים הראשונים מהווה כמחצית התנובה השנתית הכוללת.

משק החלב הולך והופך במהירות לעסק גדל־ממדים. בכדי לעמוד בהתחרות בעסק גדול יש לנקוט בשיטות המקובלות בעסקים גדולים. אחד התנאים החיוניים לקיומו של עסק מצליח הוא דיווח מדויק. משק החלב אינו מחייב איסוף נתונים מסובך ביותר, אולם צריכות להימצא בידינו מספר ידיעות בעלות אופי יסודי ביותר לגבי כל פרה ופרה שבעדר. האירגון לביקורת תנובת החלב מספק מערכת מושלמת כזו של נתונים. במקומות בהם אין ביקורת כזו נהוגה צריך הבוקר להנהיג בעצמו שיטת רישום אשר תספק לו נתונים על מצב בריאותה של הפרה בעבר, תאריכי ההרבעות וההמלטות וכן עליו למצוא שיטה כל שהיא שבאמצעותה יוכל לקבוע את גובה התנובה של כל אחת מפרותיו לפחות אחת לחודש.

נתונים על התנובה מהווים גורם חשוב בתיכנון ההזנה. בוקרים המשיגים את התמורה הגבוהה ביותר עבור הוצאותיהם להזנת הפרות יודעים כי בדרך כלל חומרי המזון שבמספוא הגס הנם זולים יותר מאשר אלה שבמזון המרוכז. לפיכך

הנקודות הקריטיות היא — הספקת כמות החלבון הדרושה; נסיונות בארה"ב הוכיחו, שאפשר לחסוך מ־15% עד 20% מכמות החלבון באם שמים לב למהות החלבון וערכו הביולוגי. ייתכן מאד שאם גם אנחנו נתחשב בנקודה זו — והמדובר בעדרים עם תנובות חלב גבוהות בעיקר — נצליח לחסוך קצת במזון מרוכז, כי עד כה כמות המזון המרוכז שנדרשה אצלנו ליצירת ליטר חלב בעדרים בעלי תנובת חלב גבוהה היא גדולה מאד. בכל אופן יש לדאוג שהתערובת תהיה מורכבת מסוגי מספוא שונים ורב־גוניים כל כמה שאפשר.

(המשך יבוא)

אוריאל לוי

מנהל המחלקה לבקר

יתר על המידה אף אם תנובותיה הינן גבוהות ביותר תוך תקופת החליבה. אין ספק שכל בוקר לא יהסס להחליף את פרתו המתקשה להתעבר, כיוון שישנם סיכויים רבים לכך שהיא תוריש תכונה זו לבנותיה.

ישנן תכונות נוספות העוברות בירושה מאם לבת ואשר יש להביאן בחשבון כאשר שוקלים בדבר הישארותן או סילוקן של פרות מסוימות, ומובן מאליו שיש להביא בחשבון תכונות אלו כאשר בוררים ממלאות מקום לאלו שנפסלו. אחדות מן התכונות הללו הינן: עטין ארוך ומיטלטל, טלפים או רגליים שצורתם מעוותת, חוסר עמידות או חסינות בפני מחלות, מזג גרוע וקצרת-ימים.

נתונים אחרים הדרושים לנו הם — תאריכי ההרבעות וההמלטות. חשוב לדעת מועד ההמלטה המשוער כדי לדעת מתי יש להתחיל בייבושה של הפרה. חשוב לדעת את תאריכי ההמלטות לשם קביעת מועדי ההרבעה מחדש. בפרות המורבעות מחדש במועד מוקדם מדי קיים חשש גדול יותר לניגוע אברי המין ולקשיים בהתעברות.

ישנן סיבות רבות אחרות שבגללן נודעת חשיבות רבה לריכוז מדויק של נתונים המקלים על הנהלת משק החלב. ניהול משק חלב ללא ריכוז מדויק של נתונים משול לנהיגת מכונית שפנסיה כבויים בלילה אפל. אינך יכול לראות לאן פניך מועדות ואף לא היכן היית.

א. א. אנדרסון

(הועתק מ"פארמריס דייג'סטיב", יוני-יולי 56)

בבואנו להעריך את כמויות המספוא הגס שיש להגיש לפרה הרי שקנה מידה מדויק למדי הוא הכלל שפרה זקוקה במשך השנה כולה לכמות שחת העולה במשקלה פי עשרה על משקל גופה היא או למספוא גס אחר שהינו שווה ערך לכמות שחת זו. פירושו של דבר שפרה אשר משקלה מגיע ל־500 קילו זקוקה לכמות של מספוא גס השווה ל־5 טון שחת משך השנה כולה. פרה שמשקל גופה מגיע ל־650 קילו תהיה זקוקה, בהתאם לכך, לכמות השווה ל־6.5 טון שחת לשנה.

אם המנה מתוכננת בהתאם לגובה התנובה הרי שפרה המניבה 113 קילו שומן בשנה זקוקה ל־450 קילו מזון מרוכז. פרה המניבה 157 קילו שומן בשנה זקוקה ל־945 קילו ופרה המניבה 200 קילו שומן צריכה לקבל כ־1400 קילו מזון מרוכז משך השנה.

ישנן בחינות נוספות, מחוץ למאזן שבין ההכנסה מהחלב וההוצאה למזון, שיש לקחתן בחשבון בשעת עריכת סלקציה בעדר. כך, למשל, למרות שפרה מסוימת אינה מכניסה יפה, כדאי בכל זאת להחזיקה כל עוד נמשך שלב התבססותו של העדר. במקרים מסוימים כדאי להמשיך ולהחזיק בפרה גם אם ההכנסה המתקבלת ממנה עולה רק במשהו על הוצאות הזנתה. כל עוד אין סילוקה מביא לידי חיסכון בעבודה אין כל סיבה להוציאה מן העדר, אלא אם כן נמצאה לה ממלאת מקום טובה ממנה.

מאידך כדאי לעיתים למכור פרה שאינה מתעברת בסדר או שתקופות היובש שלה ארוכות

„הכנה” גרושה לא הביאה לידי עליה בתנובה

„הכנה” גרושה של פרות חלב הינה שיטה מקובלת בקרב רבים מבין האיכרים באנגליה, לפיה מעלים בהדרגה, מדי שבוע, את מנת המזון המרוכז משך ששת השבועות האחרונים קודם ההמלטה.

לאחרונה נבחנה שיטה זו בתחנת הנסיונות באילינגווי על 18 פרות ו־18 מבכירות. נמצא, כי הפרות שדחסו בהן מנות הכנה כנ"ל קודם ההמלטה לא הניבו יותר חלב משך 84 הימים הראשונים של תקופת החליבה מאשר פרות הביקורת שקיבלו משך ששת השבועות האחרונים של תקופת „ההכנה” רק שחת, אספסת ותהמיץ תירס. עם זאת, המנה המוגדלת של המזון המרוכז הביאה לידי עליה גדולה יותר במשקל הגוף. לא נתגלה כל הבדל בין שתי הקבוצות באשר למידת נפחתותו של העטין בעת ההמלטה.